

Fylkesmannen i Vest-Agder

Saksbehandler, Solvår Reiten, tlf. 38 17 66 79.

Inspeksjonsrapport

Kontrollnummer: 2009.038.I.MVAVA

Saksnummer: 09/3719

Informasjon om virksomheten

Navn: Hana Borg Bryggerier AS, avdeling Kristiansand	Dato for inspeksjonen: 25.05.2009
Adresse: v/ Aarstad, Setesdalsveien 17, 4616 Kristiansand	Telefon/e-post: 38 10 39 10
Besøksadresse: Setesdalsveien 17, 4616 Kristiansand	Organisasjonsnr.: 973 136 224 876 862 522 (hovedenhet)
Kommune/kommunenr.: Kristiansand 1001	Bransjenr. (NACE-kode): 11.050

Tilstede under kontrollen

Fra virksomheten: Trond Aarstad, KHMS-ansvarlig Kristiansand Geir Morken, KHMS-sjef hovedkontor Nils Heggland, laboratoriesjef Kristiansand	Fra Fylkesmannen: Solvår Reiten
--	------------------------------------

Rapportens innhold

Rapporten beskriver de avvik og anmerkninger som ble konstatert under kontrollen. Hovedtema for kontrollen var kjemikalier, håndtering av farlig avfall samt internkontroll.

Resultater fra kontrollen

Fylkesmannen avdekket **2** avvik* og **3** anmerkninger*, under kontrollen.

Oppfølging etter kontrollen

Ingen tilbakemelding.

Pålegg om tilbakemelding.

Fylkesmannen pålegger virksomheten å sende Fylkesmannen en skriftlig tilbakemelding for å bekrefte at forholdene er brakt i orden og redegjøre for de gjennomførte tiltakene når det gjelder avvikene. Vi imøteser også tilbakemelding mht. virksomhetens håndtering av anmerkningene.

Frist for skriftlige tilbakemelding er: **1. september 2009.**

Pålegget om skriftlig tilbakemelding er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 49 og/eller produktkontrollloven § 5 om opplysningsplikt. Vedtaket kan påklages innen 3 dager etter at pålegget er mottatt, jf. forvaltningsloven § 14. En eventuell klage bør begrunnes og skal sendes Fylkesmannen. Dersom Fylkesmannen ikke mottar den pålagte, skriftlige tilbakemeldingen innen den gitte frist kan vi fatte vedtak om tvangsmulkt. For mer informasjon om et eventuelt vedtak om tvangsmulkt, se side 3 i rapporten.

* Avvik og anmerkninger er definert på side 3 i rapporten

Varsel om kontrollgebyr

Henhold til forurensningsforskriftens kapittel 39 skal det betales gebyr til statskassen for kontroller etter forurensningsloven. Det varsles nå at Fylkesmannen vil fastsette et gebyr på kr **4.300,-** for kontrollen, jf. forurensningsforskriften § 39-6, risikoklasse 4. Eventuelle kommentarer til varselet om fastsettelse av gebyrsats skal sendes Fylkesmannen innen 2 uker, jf. § 16 i forvaltningsloven. Vedtak om gebyr vil bli truffet i forkant av utsendelse av faktura, og vil bli oversendt i eget brev etter ca. 3 uker. Dvs. etter vi har mottatt ev. kommentarer til dette varselet. **Gebyret skal ikke betales til Fylkesmannen. Det vil komme en egen faktura fra Statens forurensingstilsyn.**

Sted

Dato

Fylkesmannen i Vest-Agder
(etter fullmakt)

Avvik: overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen (for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven, produktkontrollloven, eller forskrifter hjemlet i disse to lovene, eller krav og vilkår fastsatt i utslippstillatelser eller dispensasjoner).

Anmerkning: et forhold som tilsynsetatene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet og som ikke omfattes av definisjonen for avvik

Informasjon om vedtak om tvangsmulkt

Dersom Fylkesmannen ikke mottar skriftlig tilbakemelding innen fastsatt frist, har vi mulighet for å fatte vedtak om tvangsmulkt. Vedtak om tvangsmulkt fattes med hjemmel i forurensningsloven § 73 eller i produktkontrollloven § 13. En eventuell tvangsmulkt kan fastsettes som et engangsgebyr eller et løpende dagsgebyr som gjelder så lenge tilbakemeldingen ikke er mottatt. Varsel om tvangsmulkt vil bli sendt ut minimum 2 uker før vedtaket fattes. Tvangsmulktens størrelse vil bli spesifisert i varselet. Virksomheten har mulighet for å kommentere innholdet i varselet innen to uker før vedtak om tvangsmulkt fattes.

Forurensning fra farlig avfall og kjemikalier

Farlig avfall inneholder helse- og miljøfarlige kjemikalier som ikke skal håndteres sammen med forbruksavfall fordi det kan medføre alvorlige forurensninger eller fare for skade på mennesker eller dyr. Farlig avfall på avveier kan føre til at miljøgifter spres og hoper seg opp i naturen. Spredningen kan skje gjennom forurenset sivevann fra deponier eller gjennom utslipp av forurensete avgasser, slagg eller aske fra forbrenningsanlegg. Hvis vi heller farlig avfall i kloakken, kan det gjøre at kloakkrensningene ikke fungerer som de skal slik at mer forurensning kommer ut i sjø og vassdrag.

Farlig avfall

”Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall” (avfallsforskriften) har i kapittel 11 regler for farlig avfall. Her er det regler for forsvarlig oppbevaring med videre av farlig avfall (§ 11-5), krav om tillatelse (§ 11-6 og § 11-7), leveringsplikt (§ 11-8), deklarerer (§ 11-12) og tilsyn (§ 11-15). I tillegg fins regelverk knyttet til bestemte typer farlig avfall. Dette gjelder blant annet for batteri, spillolje, oljeholdig avløpsvann, PCB-holdig avfall som kondensatorer og isolerglassvinduer og lignende.

Kjemikalier

Informasjon om hvilke kjemikalier som er regulerte/forbudte fins i forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften). Reguleringer fins blant annet på bromerte flammehemmere, kortkjedede klorparafiner, kadmiumforbindelser, nonyl- og oktylphenol og deres etoksilater.

Aktuelt regelverk:

Se lover og forskrifter på SFTs hjemmeside www.sft.no eller via www.Regelhjelp.no.

Aktuelle hjemler for avvik som avdekkes gjennom kontrollen finnes i følgende regelverk:

- Forskrift om systematisk, helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter Internkontrollforskriften, av 6.desember 1996 med senere endringer
- Lov om forurensninger og om avfall (forurensningsloven), av 13.mars 1981, med senere endringer
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven), av 6.november 1976, med senere endringer
- Forskrift om begrensning i bruk av helse og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften), av 1.juni.2004, med senere endringer
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften), kapittel 11 Farlig avfall, av 1.juni 2004, med senere endringer

Avvik 1: Virksomhetens internkontroll har mangler**Avvik fra:**

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5, annet ledd

Grunnlag for avviket:

- a) Virksomheten mangler dokumenterte rutiner for håndtering av farlig avfall, jf. § 5, annet ledd, punkt 7
- b) Virksomheten mangler dokumenterte rutiner for håndtering av kjemikalier, jf. § 5, annet ledd, punkt 7
- c) Virksomheten har ikke en skriftlig oversikt over kjemikalier som benyttes, jf. § 5, annet ledd, punkt 6
- d) Virksomheten har ikke dokumentert oversikt over farlig avfall som oppstår i virksomheten, jf. § 5, annet ledd, punkt 6
- e) Virksomheten har ikke foretatt en risikovurdering mht. det ytre miljø med utarbeidelse av planer og , jf. § 5, annet ledd, punkt 6

Kommentarer:Avvik b.

Under kontrollen ble det nevnt at det er rutiner for håndtering av kjemikalier, men disse foreligger ikke skriftlig. For å sikre korrekt håndtering av kjemikalier (og også farlig avfall) skal det være en skriftlig instruks for de ansatte som beskriver hvordan dette skal gjøres. Det vil si mht. blant annet lagring og håndtering av kjemikaliene, og også hvordan avfall skal håndteres og lagres. Spesielt er dette viktig for farlig avfall. Skriftlige rutiner gjelder for alle områder av virksomheten hvor kjemikalier og farlig avfall håndteres.

Det foreligger generelle rutiner for håndtering av farlig avfall. Dersom avfallet fra kjemikalier er farlig avfall, skal det også stå nevnt hvordan dette skal håndteres. HMS-/produktdatabladene gjengir hvordan avfall fra de enkelte kjemikaliene skal håndteres.

Iht. gjeldende forskrifter, skal kjemikalier og farlig avfall lagres slik at det ikke er tilgjengelig for uvedkommende. Ved håndtering og lagring skal det ikke være fare for forurensning eller skade på mennesker eller ytre miljø. Farlig avfall skal heller ikke blandes med annen type avfall.

Virksomheten må derfor utarbeide rutiner for korrekt håndtering av kjemikalier, og også for farlig avfall der dette er nødvendig ut over de generelle rutinene.

Vi ber derfor om at skriftlige rutiner for håndtering av kjemikalier oversendes Fylkesmannen.

Avvik e.

Under tilsynet ble det forelagt en risikovurdering for ytre miljø for flere deler av virksomhetens arbeidsområder. Under gjennomgangen og ved inspeksjon i virksomhetens lokaler, ble det klarlagt at risikovurderingen er mangelfull ved at flere momenter ikke er

vurdert.

F.eks.:

- Lagring av kjemikalier:
Flere av kjemikaliene bør lagres med tilstrekkelig dimensjonerte oppsamlingskar for å sikre at søl/avrenning samles opp ved ev. uhell.
- Lagring av farlig avfall:
Om oppsamlingsrist i kontainer for farlig avfall er tilstrekkelig mht. lagret mengde, bør også vurderes.
- Tilstrekkelig oppsamlingskapasitet:
Ved søl/uhell vil det meste av avrenning fra kjemikalier gå til utjevningbassenget. Det er ikke vurdert om dette er tilrådelig mht. type kjemikalier og mengder.
- Belastning for det ytre miljø:
Det er ikke vurdert hvordan/i hvilken grad dagens produksjon belaster det ytre miljø (totalutslipp). Det vises her blant annet til virksomhetens tillatelse og overholdelse av krav, måleprogram, og utslipp av kjemikalier. Blant annet er det et utjevningbasseng for syre og lut med krav til pH i området 5,5-8,5. Under inspeksjonen kunne det se ut som om fastsatt øvre alarmgrense ligger høyere enn 8,5. Virksomheten må derfor gå igjennom sitt måleprogram og -grenser sett i lys av krav i tillatelser samt utslipp av kjemikalier og total belastning for det ytre miljø. Selv om virksomheten har en utslippstillatelse fritar det ikke virksomheten i å vurdere sine utslipp, for eksempel om flere parametre bør inngå i måleprogrammet. Virksomheten er uansett ansvarlig for sine utslipp, og må kontinuerlig vurdere hvilken belastning produksjonen medfører for det ytre miljø.

Type kjemikalier (substitusjon) og rutiner for håndtering av kjemikalier og avfall bør også inngå i en risikovurdering. Gode rutiner vil som regel gi lavere sannsynlighet for at en hendelse kan oppstå.

Fylkesmannen presiserer at alle forhold som kan gå galt skal tas med i en risikovurdering. Dvs. at sannsynligheten for at en hendelse skal inntreffe, skal ikke vurderes i forkant av en risikovurdering, men som en del av denne.

Med andre ord: Risiko = Sannsynlighet x Konsekvens

På bakgrunn av risikovurderingene skal det utarbeides planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. Dette er ikke gjort.

Vi ber om at en mer komplett risikovurdering mht. det ytre miljø oversendes Fylkesmannen med tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Avvik 2: Virksomheten har mangler ved sin håndtering av farlig avfall.

Avvik fra:

Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften), kapittel 11

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5, annet ledd, punkt 7

Grunnlag for avviket:

- a)** Virksomheten overholder ikke leveringsplikten for farlig avfall, jf. § 11-8
- b)** Virksomheten leverer ikke farlig avfall videre til godkjent innsamler/mottaker jf. § 11-8
- c)** Deklarasjonsskjemaet er ikke tilfredsstillende utfylt jf. § 11-12
- d)** Virksomheten kan ikke dokumentere at farlig avfall er levert, jf. §§ 11-8 og 11-12
- e)** Virksomheten har ikke tilfredsstillende emballering og/eller merking av lagret farlig avfall, jf. § 11-12
- f)** Virksomheten har ikke tilfredsstillende lagring av farlig avfall, jf. § 11-5
- g)** Virksomheten foretar ulovlig behandling av eget/andres farlig avfall, jf. § 11-6
- h)** Virksomheten blander farlig avfall med annet type avfall, jf. § 11-5

Kommentarer:

Ingen avvik.

Deklarasjonsskjema ble vist fram under inspeksjonen.

Farlig avfall står lagret i en lukket kontainer. Om det er tilstrekkelig med oppsamlingsmuligheter under avfallet ved for eksempel søl/uhell, bør inngå i virksomhetens risikovurdering (se avvik 1e).

Avfallet var hentet samme dag, slik at det ikke var mulig å se om merkingen av avfallet var gjort forskriftsmessig.

Vi presiserer at farlig avfall skal håndteres forsvarlig, merkes og deklares iht. kravene i avfallsforskriftens kapittel 11. Det vises her blant annet til §§ 11-5 og 11-12:

§ 11-5. Forsvarlig oppbevaring mv. av farlig avfall

Farlig avfall skal håndteres forsvarlig. Alle som oppbevarer, transporterer eller håndterer farlig avfall, skal treffe nødvendige tiltak for å unngå fare for forurensning eller skade på mennesker eller dyr.

Farlig avfall skal ikke blandes sammen med annet avfall. Ulike typer farlig avfall skal ikke sammenblandes dersom dette kan medføre fare for forurensning, eller skape problemer for den videre håndteringen av avfallet.

§ 11-12. Virksomhetenes deklarasjonsplikt om avfallets innhold

Virksomhet som leverer farlig avfall skal gi tilstrekkelige opplysninger om avfallets opprinnelse, innhold og egenskaper, slik at den videre håndteringen av avfallet kan skje på en forsvarlig måte. Når avfallet leveres, skal virksomheten fylle ut et deklarasjonsskjema som er godkjent av Statens forurensningstilsyn. Emballasjen skal merkes tydelig med deklarasjonsskjemaets løpenummer. Merkingen må tåle fysiske og klimatiske påvirkninger.

Avvik 3: Virksomheten har mangler ved sin kjemikaliehåndtering

Grunnlaget for avviket:

a) Virksomheten har ikke en oppdatert kjemikaliedokumentasjon, blant annet HMS-datablad og merking

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5, annet ledd, punkt 7 og produktkontrollloven § 3

b) Virksomheten mangler en skriftlig dokumentasjon på at det er gjort en systematisk vurdering av substitusjon av kjemikalier.

Avvik fra:

Produktkontrollloven § 3a og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5, annet ledd, punkt 7.

c) Virksomheten har/bruker kjemikaliet som er forbudt.

Avvik fra:

Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften).

- c₁) § 2-8 Organiske tinnforbindelser
- c₂) §§ 2-11, 2-12, 2-13 Kadmium
- c₃) § 2-15 Klorerte løsemidler
- c₄) § 2-17 Kortkjededede klorparafiner
- c₅) § 2-18 Nonyl-/oktylfenoler og deres etoksilater
- c₆) § 2-20 Penta- og oktaBDE
- c₇) Kap. 6. Regulering av ozonreduserende stoffer §.....

Kommentarer:

Avvik b.

Det foreligger rutine for å vurdere produkter ved innkjøp (substitusjon) ved at dette tas opp i møter. Hittil har dette vært gjort kvartalsvis, men det ble opplyst under inspeksjonen at substitusjon vil være et viktig moment på flere møter framover. Det foreligger likevel ingen dokumentasjon på de vurderinger som er gjort ved innkjøp.

Alle virksomheter som yrkesmessig bruker kjemikalier, er fra 1. januar 2000 pålagt å vurdere substitusjon av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Substitusjonsprinsippet innebærer at virksomheter som håndterer kjemikalier har et ansvar for å vurdere produkter som er gunstigst mht. helse, miljø og sikkerhet ved innkjøp. Dette kan også dreie seg om endret metode.

Arbeidet med substitusjon skal dokumenteres. Det betyr at alle vurderinger som blir gjort i forhold til substitusjon skal dokumenteres skriftlig. Det vises her også til internkontrollforskriften.

Det må utarbeides en rutine som sikrer at substitusjonsplikten overholdes. Vi ber om at rutinen oversendes Fylkesmannen.

Anmerkning 1:
Rutiner for håndtering av farlig avfall

Kommentarer:

Det er utarbeidet generelle rutiner for håndtering av farlig avfall. Det bør imidlertid være en spesifikk rutine for hver type avfallsfraksjon som oppstår dersom dette er hensiktsmessig og fører til lavere risiko. F.eks. ved utarbeidelse av rutiner for håndtering av kjemikalier kan det også være nærliggende med rutine for håndtering av ev. avfall som oppstår.

Anmerkning 2:
Oppdatering av kjemikaliedokumentasjon: Intern rutine for oppdatering av stoffkartotek

Kommentarer:

Det bør være en rutine som sikrer at HMS-/sikkerhetsdatablad på de enkelte arbeidsstasjonene blir byttet ut når oppdaterte datablad foreligger i virksomhetens database. Dvs. intern rutine for oppdatering av stoffkartotek.

Anmerkning 3:
Oppdatering av kjemikaliedokumentasjon: Merking av kjemikalier og farlig avfall

Kommentarer:

Det manglet korrekt merking på enkelte av kjemikaliene. Virksomheten må derfor sørge for at kjemikaliebeholdere er merket på norsk med kjemikaliets navn, faresymbol og advarselssetninger (risiko- og sikkerhetssetninger), jf. krav mht. merking av kjemikalier oppført i forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier. Dette gjelder også merking av farlig avfall som skal deklarerer.

Andre kommentarer/utdypninger:

Det er ca. 90 ansatte ved bryggeriet her i Kristiansand.

Virksomheten ga et godt inntrykk under inspeksjonen. Flere rutiner er utarbeidet og det er også gjort en grov risikovurdering mht. det ytre miljø.

Tatt i betraktning virksomhetens størrelse, vil vi likevel påpeke at det ikke er utarbeidet en komplett risikovurdering. Kravene iht. substitusjonsplikten med skriftlige vurderinger ved innkjøp av kjemikalier, kan heller ikke dokumenteres.
